

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

J. B. STRANDBYGÅRD

ET SYSTEM
FOR OPSTILLING
AF
SLÆGTSKABSTAVLER

ÅRHUS 1953

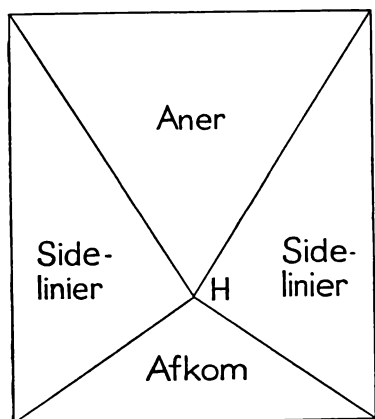
J. B. STRANDBYGÅRD

ET SYSTEM
FOR OPSTILLING
AF
SLÆGTSKABSTAVLER

ÅRHUS 1953

I Personalhistorisk Tidsskrift, 7. række, 1. bind, 1916, har cand. polit. P. Grønvold og civilingeniør O. Weberg i en artikel gjort rede for en metode for nummerering af en kombineret ane- og stamtavle, idet udgangspunkt er taget i det af Lorenz opstillede system for anetavler.

De i artiklen udviklede principper vil umiddelbart kunne benyttes sammen med det af nærværende forfatter foreslåede system for opstilling af anetavler (artikel i Personalhistorisk Tidsskrift, 13. række, 2. bind, 1953), men ved at foretage en tillem্পning af betegnelsmåden og samtidig bringe det nedenfor omtalte almindeligt brugte nummereringssystem for efterslægtstavler til anvendelse er det muligt at angive en — efter min mening — simplere og mere overskuelig metode, hvorefter man generelt kan foretage nummereringen af en persons forfædre, afkom og slægtninge i sidelinierne på entydig måde. Opgaven består i at betegne en vilkårligt valgt *hovedpersons* tre væsensforskellige grupper af slægtninge, således at de forskellige medlemmers slægtskab i forhold til hovedpersonen og indbyrdes kan angives f. eks. i gradnærhed.

Til anskueliggørelse af en sådan slægtskabstavles bestanddele er vedføjlet en afbildning, hvor hovedpersonen befinder sig i H; den øverste del af den timeglasformede figur dannes af anernes lov-bundne rækker, medens den underste del består af afkomets tilfældige antal; på siderne findes slægten i sidelinierne, begyndende fra neden med 1. sidelinie.

Nummereringen af anetavlen og efterslægtstavlen volder ikke større vanskelighed.

For anetavlens vedkommende skal her kun kort nævnes, hvordan nummereringen og afbenyttelsen foregår, idet der iøvrigt henvises til den førnævnte artikel.

For at lette forståelsen betragtes til at begynde med kun de 4 første led af anetavlen.

Proband (der her er identisk med hovedpersonen): 1.0,

2. led (forældre): 2.0, 2.4,

3. led (bedsteforældre): 3.0, 3.2, 3.4, 3.6,

4. led (oldeforældre): 4.0, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7.

Som det ses, består anenumrene af todelte tal (f. eks. 3.4), hvoraf første led (3) angiver generations- eller *ledtallet*, medens andet led (4) gives betegnelsen *slægtstallet*; dette sidste er fælles for alle, der hører til samme slægt, forstået på den måde, som også stemmer med almindeligt sprogbrug, at børnene regnes som hørende til faderens slægt. Generationerne er forbundet med hinanden efter følgende regler: forældrenes ledtal er 1 højere end barnets, barn og fader har som nævnt samme slægtstal (3.4 er barn af 4.4 og fader til 2.4), barnets moder står på tavlen umiddelbart efter dets fader, omvendt findes en kvindes barn ved hjælp af hendes mands anenummer (3.6, der er en kvinde, ses gift med 3.4 og deres barn er 2.4).

På analog måde foretages nummereringen af anetavlens følgende led, f. eks. bliver betegnelsen for det til faderens morfader, 4.2, hørende udsnit således:

5. led: 5.2, 5.24,

6. led: 6.2, 6.22, 6.24, 6.26,

7. led: 7.2, 7.21, 7.22 7.26, 7.27,

8. led: 8.2, 8.204, 8.21, 8.214, 8.27, 8.274,

o. s. v.

Slægtstallet læses som en decimalbrøk og, som det ses, bliver der for hvert 3. led føjet en decimal til.

Når man har gjort sig klart, at første decimal i slægtstallet står for probandens oldeforældre (0 svarer til faderens farfader, 1 til faderens farmoder o. s. v.), og at anden decimal står for

oldeforældrenes oldeforældre o. s. v., indser man uden større vanskelighed, at et anenummer som f. eks. 8.254 betegner faderens morfaders moders farmoders moder.

Medlemmerne på efterslægtstavlen, hvor hovedpersonen jo står som stamfader, betegnes efter den kendte regel, hvorefter f. eks. 1.0.23 betyder 3. barn af stamfaderens 2. barn.

Det vil være naturligt, at man her og iøvrigt overalt på tavlen, hvor søskendes alder kendes, overholder den rigtige rækkefølge, principielt nødvendigt er det dog ikke, da slægtskabsforholdet ikke afhænger af denne rækkefølge; hvis søskendeflokken er så stor, at det bliver nødvendigt at anvende tocifrede tal, anbringes en vandret streg ovenover for at tilkendegive, at de kun gælder for et ciffer.

For at kunne holde rede på til hvilken generation medlemmerne hører og på deres indbyrdes slægtsforhold, hvilket sidste jo atter vil sige at angive forbindelsen til deres nærmeste fælles udspring, er det hensigtsmæssigt at indføre endnu et par symboler.

Personer, der indgiftes i slægten, får ægtefællens nummer med et kryds foran, dette gælder almindeligt for hele slægtstavlen, idet der for ægtefæller til hovedpersonens aner tillige føjes et bogstav til nummeret; f. eks. betegner $\times 2.0.a$ hovedpersonens faders hustru (stedmoder) og $\times 2.4.a$ hans moders mand (stedfader).

I anetavlen bruges for første led i anenummeret betegnelsen *ledtallet*, og dette angav den generation, vedkommende hørte til, desuden vedtoges det at give probanden ledtallet 1*); i almindelighed kan et medlems ledtal findes ved fra den numeriske værdi af 1. led at trække antallet af cifre efter 2. punktum, f. eks. har et barnebarn af hovedpersonen, 1.0.23, ledtallet $1 \div 2 = \div 1$.

Slægten i sidelinierne består af hovedpersonens søskende med afkom (1. sidelinie), hans forældres søskende med afkom (2. sidelinie), hans bedsteforældres søskende med afkom (3. sidelinie) o. s. v. Helsøskende til hovedpersonen betegnes med $+1.0.1$,

*) Muligvis havde det været heldigere at begynde med ledtallet 0.

+1.0.2, o. s. v., + angiver at der til det første tal skal lægges 1 (så det læses som 2.0.1, 2.0.2 o. s. v., hvilket ifølge regelen fra efterslægtstavlen betegner børnene af 2.0), delen 1.0 angiver, at alle hovedpersonens aner er indeholdt i den pågældendes afstamning; afkommet nummereres efter den sædvanlige regel, f. eks. betegner +1.0.2235 et oldebarn af hovedpersonens broder eller søster, ledtallet bliver $1+1\div 4 = \div 2$. Halvsøskende betegnes med 2.0.a1, 2.0.a2 o. s. v., hvis de har fader fælles med hovedpersonen, og med 2.4.a1, 2.4.a2 o. s. v., hvis moderen er fælles, af betegnelsen ses, at de to kuld hver for sig er fælles med hovedpersonen om halvdelen af dennes aner, hvorimod de ikke er indbyrdes beslægtede, da de ingen aner har fælles.

Ved beregning af ledtallet medregnes bogstavet i sidste led ikke, hvorimod det ved den senere omtalte udregning af slægtskabsgraden efter den »civile eller romerske regnemåde« gælder som et ciffer, dog medregnes det ikke, når det forekommer i det i det følgende med x.y.abcd... betegnede nummer.

Afkom af halvsøskende nummereres efter den sædvanlige regel.

De øvrige sidelinier behandles analogt, f. eks. betegnes mormoderens søskende med +3.6.1, +3.6.2 o. s. v.

Vi har nu midler i hænde til at foretage en entydig nummering af alle slægtskabstavlens medlemmer så langt frem, tilbage og ud i sidelinierne, som vort indsamlede materiale tillader, opstillingen kan foretages som antydnet på afbildningen, eller den kan ske i listeform. Den i anetavlen indførte betegnelse *slægts-tallet*, der står for et slægtsnavn eller ihvertfald for en mandslinie, vil i slægtskabstavlens brede sig ud i sidelinierne, og selv om selve slægtsnavnet måske ved døtres indgiftning i andre familier forsvinder, vil leddet mellem de to punktnummer altid angive slægten, hvorigennem afgreningen fra stammen har fundet sted.

Slægtskabets nærhed mellem to personer angives i almindelighed i »grader«, hvorved forstås det antal fødsler, der er nødvendigt til at begrunde slægtskabet, idet man i den rette linie går ud fra ascendenten, i sidelinierne fra den fælles stamfader (H. Munch-Petersen: Den borgerlige Ret, 1943), ved den her gjorte anvendelse vil det være bedre i stedet for »fælles stam-

fader« at bruge udtrykket »nærmeste fælles anepar«, idet man ellers ville finde, at hel- og halvsøskende var beslægtede af samme grad.

Efter den såkaldte »civile eller romerske beregningsmåde«, hvor man tæller fødslerne sammen på begge sider, finder man, at slægtskabet mellem forældre og barn er af 1. grad, mellem helsøskende og mellem bedsteforældre og barnebarn af 2. grad, mellem halvsøskende, mellem onkel og nevø og mellem oldeforældre og oldebarn af 3. grad, mellem søskendebørn af 4. grad o. s. v.

Beregning af slægtskabsgraden kan ske ved hjælp af tavlen, idet man, når der ses bort fra medlemmer indenfor samme afgrening, hvorved forstås en efterslægtstavle, hvor hovedpersonen eller et barn af en af dennes aner står som stamfader*), kan udregne slægtskabsgraden (s) mellem to hvilket som helst beslægtede personer,

$$\begin{array}{c} X.Y.ABCD \dots \\ \hline N \text{ cifre} \end{array} \text{ og } \begin{array}{c} x.y.abcd \dots \\ \hline n \text{ cifre} \end{array}$$

af formelen $s = X \div x + N \div n$, hvor $X \geq x$; eksempler: 2.4 og 5.6.a1, $s = 5 \div 2 + 2 = 5$; +5.24.4652 og 1.0.612, $s = 1 + 5 \div 1 + 4 + 2 = 11$.

Om to personer er beslægtede afgøres ved at undersøge ledene før 2. punktum, der, hvis slægtskab forefindes, skal kunne udledes af hinanden efter regelen for anetavlens opbygning.

Den såkaldte »kanoniske regnemåde« giver for sideliniernes vedkommende noget lavere tal for slægtskabsgraden, idet fødslerne her kun tælles med på den ene side.

Imidlertid svarer ingen af de nævnte beregningsmåder til de virkelige arvebiologiske forhold, og ved at indføre en gradangivelse, der er baseret på disse, finder man, at tallene for sidelini-erne ligger imellem de for de to andre regnemåder gældende; for den rette linie bliver de tre angivelser overensstemmende.

Som bekendt har et menneske 48 kromosomer, hvoraf halvdelen hidrører fra faderen og halvdelen fra moderen.

*) Hvis hovedpersonen kun har børn i et ægteskab, kan hvert barn med afkom regnes for en afgrening.

Ved den »arvebiologiske regnemåde« afgøres gradnærheden af det gennemsnitlige antal fælles kromosomer.

Slægtskabet mellem forældre og barn og mellem helsøskende er af 1. grad (24 fælles kromosomer), mellem bedsteforældre og barnebarn, mellem halvsøskende og mellem onkel og nevø af 2. grad (12 fælles kromosomer), mellem oldeforældre og oldebørn, mellem søskendebørn og mellem grandonkel og nevø af 3. grad (6 fælles kromosomer), mellem tipoldeforældre og tipoldebarn af 4. grad (3 fælles kromosomer), mellem næstsøskendebørn af 5. grad ($1\frac{1}{2}$ kromosom fælles) o. s. v.

Den relative nærhed i slægtskab kan også udtrykkes ved rækken $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{1}{8}, \frac{1}{16} \dots$, der viser, at fællesskabet ved at gå fra en grad til den nærmest højere bliver halveret.

Den beskrevne slægtskabstavle kan også benyttes til udregning af slægtskabsgraden efter den »arvebiologiske regnemåde« ved hjælp af formelen $s = X \div x + N + n$, idet man ved optællingen ser bort fra et eventuelt i numrene forekommende bogstav, ligesom et i X.Y.ABCD... eventuelt forekommende + ikke regnes med.

Eksempler: 1.0 og 4.4.a1, $s = 4 \div 1 + 1 = 4$; 1.0.31 og +3.4.21, $s = 3 \div 1 + 2 + 2 = 6$; +1.0.1 og +2.4.1, $s = 2 \div 2 + 1 + 1 = 2$; 3.4.a1 og +1.0.1, $s = 3 \div 2 + 1 + 1 = 3$; +3.4.1 og 2.4.a1, $s = 3 \div 2 + 1 + 1 = 3$; +2.4.1 og +2.4.21, $s = 2 \div 3 + 1 + 2 = 2$.